

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาและบุหรี่ของเด็กอายุระหว่าง 10-18 ปี ในศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกด ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับสุราและบุหรี่ โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมเพื่อที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กอายุระหว่าง 10-18 ปี ในศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกด ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.1 แบบสอบถามก่อนทำกิจกรรม มีทั้งหมด 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลลักษณะทั่วไปและสถานการณ์ของประชากร เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวนทั้งหมด 17 ข้อ

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองโดยดัดแปลงมาจากแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ ชลศิริรัตน์ มาตผล (2551) ซึ่งศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทรสโมสร กรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบวัดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

มากที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองตรงบ้าง ไม่ตรงบ้าง

น้อย หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองน้อยที่สุด

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุดให้	5	คะแนน
มาก ให้	4	คะแนน
ปานกลางให้	3	คะแนน
น้อย ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุดให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุดให้	1	คะแนน
มากให้	2	คะแนน
ปานกลางให้	3	คะแนน
น้อยให้	4	คะแนน
น้อยที่สุดให้	5	คะแนน

การแปลผลคะแนนรวมของแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง ใช้เกณฑ์การ

จัดระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเอง ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทักษะการตัดสินใจ โดยให้เลือกให้ตรงกับความคิดเห็น

ของตนเองเพียง 1 ข้อ จำนวนทั้งหมด 13 ข้อ เกณฑ์ในการให้คะแนนมีดัง ต่อไปนี้

- ถ้าเลือกการตัดสินใจที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นผลเสียต่อตนเอง ให้ 1 คะแนน
 ถ้าเลือกการตัดสินใจที่เหมาะสมน้อย และเป็นผลดีต่อ
 ตนเองน้อย ให้ 2 คะแนน
 ถ้าเลือกการตัดสินใจที่เหมาะสมปานกลางและเป็นผลดีต่อตนเอง
 ปานกลาง ให้ 3 คะแนน
 ถ้าเลือกการตัดสินใจที่เหมาะสมมากที่สุด และเป็นผลดีต่อตนเอง
 มากที่สุด ให้ 4 คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทักษะการแก้ปัญหาโดยให้เลือกให้ตรงกับความคิดเห็น

ของตนเองเพียง 1 ข้อ จำนวนทั้งหมด 11 ข้อ เกณฑ์ในการให้คะแนนมีดัง ต่อไปนี้

- ถ้าเลือกการรับรู้ปัญหาและสาเหตุที่ไม่ตรงประเด็นให้ 1 คะแนน
 ถ้าเลือกการรับรู้ปัญหาและสาเหตุที่ตรงประเด็นน้อยให้ 2 คะแนน
 ถ้าเลือกการรับรู้ปัญหาและสาเหตุที่ตรงประเด็นปานกลางให้ 3 คะแนน
 ถ้าเลือกการรับรู้ปัญหาและสาเหตุที่ตรงประเด็นมากที่สุดให้ 4 คะแนน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับสุราและ

บุหรี่ โดยให้เลือกให้ตรงกับความคิดเห็นของตนเองเพียง 1 ข้อ จำนวนทั้งหมด 11 ข้อ เกณฑ์ในการให้คะแนนมีดัง ต่อไปนี้

ถ้าไม่ปฏิเสธและยอมทำตามเพื่อนชักชวน หรือการปฏิเสธ แต่แสดงเหตุผลที่ไม่เหมาะสม	1 คะแนน
ถ้าปฏิเสธแต่ไม่แสดงเหตุผล และความรู้สึกของตนเอง ประกอบเหตุผล	2 คะแนน
ถ้าปฏิเสธประกอบเหตุผล และความรู้สึกของตนเอง ได้อย่าง เหมาะสมปานกลาง	3 คะแนน
ถ้าปฏิเสธประกอบเหตุผล ความรู้สึก หรือปฏิเสธซ้ำ หรือ มีการคัดค้านหรือต่อรอง ได้อย่าง เหมาะสมมากที่สุด	4 คะแนน

1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.3 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.4 กล้องถ่ายรูปและกล้องวิดีโอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยา
และบุหรี่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาความรู้จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไป
ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และกำหนดเป็นโปรแกรมประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย

ขั้นตอนที่ 2 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 1 การสร้างทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 2 สุราและบุหรี่ทำลายชีวิตฉัน

ขั้นตอนที่ 4 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 3 การสร้างทักษะการตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ 5 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 4 เรื่องทักษะการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 6 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 5 การสร้างทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้
เกี่ยวข้องกับสุราและบุหรี่

ขั้นตอนที่ 7 การกระตุ้นเตือนและติดตามประเมินผลหลังทำกิจกรรมเป็นระยะ

โดยขั้นตอนที่ 1 จะเป็นการสร้างความคุ้นเคย เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 เป็นต้นมา
ใช้เวลาประมาณ 1 ปี ก่อนที่ผู้วิจัยจะเริ่มขั้นตอนต่อไป ซึ่งในขั้นตอนที่ 2-6 จะเป็นกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม ที่ประยุกต์จากแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การ
อนามัยโลก กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข และกิจกรรมความเชื่อทางศาสนา ครั้งละ 3 ชั่วโมง
เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยาย การระดมสมอง การสาธิต การแสดง
บทบาทสมมติ เกม การอภิปรายกลุ่ม และกิจกรรมความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ การร้องเพลง การ
อธิษฐาน การศึกษาพระคัมภีร์ เพื่อฝึกให้เกิดทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ
ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับสุราและบุหรี่ และขั้นตอน

ที่ 7 จะเป็นการกระตุ้นเตือนและติดตามประเมินผลหลังทำกิจกรรมเป็นระยะ ผู้วิจัยใช้เวลาครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลาช่วงเช้าวันหยุดที่ผู้วิจัย ครอบครัวและเพื่อนผู้วิจัยมีโอกาสได้ไปเยี่ยมเยียน โดยจะไปเดือนละครั้งเป็นจำนวน 2 ครั้ง

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2552 ถึงเดือนมีนาคม 2554

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ประสานงานกับผู้อำนวยการของศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกต

1.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกตโดยศึกษาจากการลงพื้นที่สำรวจ สังกัด สอบถามข้อมูลจากเด็กและผู้ปกครองศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกต รวมทั้งเอกสารที่ศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกตมอบให้ศึกษา

1.3 นำเสนอโปรแกรมเพื่อให้ผู้บริหารศูนย์สงเคราะห์เด็กเคสสถานมรกตพิจารณาอนุมัติ ในการดำเนินโปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาและบุหรื

2. ขั้นดำเนินการ

ดำเนินโปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาและบุหรื จำนวน 7

ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย

ขั้นตอนที่ 2 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 1 การสร้างทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สุราและบุหรืทำลายชีวิตฉัน

ขั้นตอนที่ 4 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างทักษะการตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ 5 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทักษะการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 6 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 การสร้างทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้

เกี่ยวข้องกับสุราและบุหรื

ขั้นตอนที่ 7 การกระตุ้นเตือนและติดตามประเมินผลหลังทำกิจกรรมเป็นระยะ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย เป็นกระบวนการแรกของรูปแบบทักษะชีวิต โดยผู้วิจัยแนะนำตัวเองและทำความรู้จักกับเด็ก แล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ รวมทั้งรายละเอียดในการทำวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ทราบก่อน อีกทั้งเมื่อมีโอกาสได้ร่วมนมัสการพระเจ้าร่วมกับเด็ก ก็จะใช้เวลานั้นด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เวลาช่วงหนึ่งในกระบวนการนี้เนื่องจากผู้วิจัยคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตัวผู้วิจัยและเด็ก ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 เป็นต้นมา

วันที่ 5 ธันวาคม 2553 ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนทำกิจกรรม ซึ่งแบบสอบถามประกอบไปด้วยเรื่องของข้อมูลทั่วไป สถานการณ์ของเด็ก ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังจากทำแบบสอบถามเสร็จจึงอธิษฐานขอพระคุณพระเจ้าและขอการทรงนำจากพระเจ้า มอบของที่ระลึกก่อนแยกย้ายกัน

ขั้นตอนที่ 2 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 1 การสร้างทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง โดยประยุกต์จากแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมความเชื่อทางศาสนา เริ่มจากการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า แล้วอธิษฐานขอการทรงนำจากพระเจ้า แล้วเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการสร้างเมืองร่วมกันในกลุ่ม ทำให้ค้นพบความสามารถด้านต่าง ๆ ของตน แล้วให้เด็กเขียนคุณสมบัติของเพื่อนต่อท้ายชื่อเพื่อนของตน แล้วให้เจ้าตัวเขียนคุณสมบัติของตัวเองลงไปบนกระดาษรูปใบไม้เรียกว่า “ใบไม้ประจำตัว” ซึ่งจะได้คุณสมบัติด้านต่าง ๆ จากมุมมองของเพื่อนๆ ทำให้เด็กเกิดความพอใจกับสิ่งที่ตนเป็นอยู่ในกลุ่มเพื่อน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง หลังจากนั้นให้เด็กช่วยกันหาข้อพระคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับความรักที่พระเจามีให้ เพื่อให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและจะได้นำข้อพระคัมภีร์ไปหนุนนำจิตใจให้มีกำลังเข้มแข็งเพื่อเป็นกรอบคุ้มครองจากสุราและบุหรี่ต่อไป ผู้วิจัยสรุปโดยสร้างจินตภาพเกี่ยวกับสิ่งที่มีค่ามากที่สุดให้เด็กตอบปิดท้ายด้วยการอธิษฐานขอพระคุณพระเจ้าและขอการทรงนำจากพระเจ้า ก่อนแยกย้ายกันในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงคือ 9.00-12.00 น.

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.15	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานเปิด
09.15-10.30	สร้างเมืองร่วมกัน
10.30-11.00	ใบไม้ประจำตัว
11.00-11.45	สรุปโดยนำข้อพระคัมภีร์ออกมานำศึกษา
11.45-12.00	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานปิด

ขั้นตอนที่ 3 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สุราและบุหรี่ทำลายชีวิตฉัน เพื่อให้เด็กตระหนักถึงผลกระทบของสุราและบุหรี่ ซึ่งเป็นปัญหาใกล้ตัวและมีความรุนแรง เริ่มจากการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า แล้วอธิษฐานขอการทรงนำจากพระเจ้า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนรู้ แล้วจึงเข้าสู่บทเรียน โดยแบ่งกลุ่มเล่นเกมจับคู่ให้ค้นหาคำตอบจากโจทย์ที่กำหนด เป็น

การจูงใจในสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ค้นหาคำตอบในบทเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากความรู้ของตนเองก่อน โดยยังไม่เฉลยคำตอบให้ทราบ แล้วจึงเปิดวีซีดี เรื่องอันตรายของสุราและบุหรี่ คอกย์อันตรายของ บุหรี่ โดยให้เด็กได้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นจากการทำการทดลองเรื่อง “ผลการเผาไหม้ของบุหรี่” หลังจากนั้นให้ความรู้เรื่อง “สุราและบุหรี่ทำลายชีวิตฉัน” ผ่านใบงาน แล้วให้ทุกกลุ่มหาคำตอบจาก สิ่งที่ได้เรียนรู้มาสรุปผลกระทบด้านต่าง ๆ ออกมาเป็นแผนภาพเพื่อทำความเข้าใจซ้ำ แล้วกลับมาที่ เกมจับคู่ครั้งแรกที่ยังไม่ได้เฉลย ให้กลุ่มใช้ความรู้ที่ได้มาเฉลยคำตอบด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบอีก ครั้งว่าเด็กเข้าใจมากน้อยแค่ไหน ส่วนที่เด็กยังไม่เข้าใจผู้วิจัยเพิ่มเติมให้ แล้วศึกษาพระคัมภีร์ ร่วมกันโดยผู้วิจัยเองได้เตรียมข้อพระคัมภีร์ที่สัมพันธ์กับเรื่องของสุราและบุหรี่ไว้ เพื่อให้เด็กได้เปิด ค้นหาลำหัดขึ้นแล้วเด็กเขียนออกมาเป็นแผนภาพ เพื่อเป็นการย้ำอีกครั้งให้เห็นว่าการดื่มสุราและสู บุหรี่ทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ มากมาย และพระเจ้าไม่ทรงพอพระทัยให้ทำร้ายพระวิหาร ของพระองค์ ผู้วิจัยนำความเชื่อมาไปใช้ประกอบในการเรียนรู้ครั้งนี้ เพื่อให้เด็กเข้าใจในเรื่อง อันตรายและประกอบกับความเชื่อที่เขามีอยู่จะส่งเสริมให้เด็กได้รู้ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไรถึงจะ ปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับของพระเจ้า แล้วปิดท้ายด้วยการอธิษฐานขอบพระคุณพระเจ้า และขอการทรงนำจากพระเจ้า ก่อนแยกย้ายกัน ในชั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงคือ 9.00- 12.00 น.

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.10	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานเปิด
09.10-09.15	เกมจับคู่พิชภัยของสุราและบุหรี่ที่มีต่อร่างกาย
09.15-09.55	วีซีดีเรื่อง “สุราและบุหรี่ทำลายชีวิตฉัน”
09.55-10.15	ทำการทดลอง “ผลการเผาไหม้ของบุหรี่”
10.15-11.00	ทำงานกลุ่มโดยมีใบงาน แล้วนำเสนอ และเฉลย คำตอบของเกมจับคู่
11.00-11.45	สรุปโดยนำข้อพระคัมภีร์ออกมาศึกษา
11.45-12.00	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานปิด

ขั้นตอนที่ 4 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างทักษะการตัดสินใจมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็กสามารถอธิบายขั้นตอนการตัดสินใจและสามารถตัดสินใจจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ได้อย่างเหมาะสม เริ่มจากการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า แล้วอธิษฐานขอการทรงนำจากพระเจ้า แล้วเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกม “กล่องปริศนา” ให้เด็กหัดคิดและให้อธิบายเหตุผลจากการ

ทนายของรวมทั้งได้รับความสนุกสนานเพื่อถึงความสนใจของเด็ก จากนั้นยกตัวอย่างกรณีศึกษา “การตัดสินใจของแดง” เพื่อเป็นการฝึกทักษะการตัดสินใจร่วมกันแล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกจากสถานการณ์ตามใบงานอีกครั้ง เป็นการทำความเข้าใจในกลุ่มย่อย อภิปราย วิเคราะห์ แล้วสรุปขั้นตอนการตัดสินใจ หลังจากนั้นร่วมกันศึกษาพระคัมภีร์โดยผู้วิจัยได้เตรียมข้อพระคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยในการตัดสินใจไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อเป็นการสะดวกและรวดเร็วในการให้เด็กได้เปิดค้นข้อพระคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ แล้วให้เด็กเขียนออกมาไว้ในแผนที่ความคิด เพื่อให้เด็กได้เห็นภาพและจดจำแล้ว อนาคตเด็กสามารถหยิบนำไปประยุกต์ใช้ในการช่วยตัดสินใจต่อไป ปิดท้ายด้วยการอธิษฐานขอบพระคุณพระเจ้าและขอการทรงนำจากพระเจ้า ก่อนแยกย้ายกัน ในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงคือ 9.00-12.00 น.

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.15	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานเปิด
09.15-09.35	เล่นเกม “กล่อ่งปริศนา”
09.35-09.45	บรรยาย “ขั้นตอนการตัดสินใจ”
09.45-10.45	ศึกษาโดยใช้กรณีศึกษา
10.45-11.20	นำเสนอและอภิปรายกลุ่ม
11.20-11.50	สรุปโดยนำข้อพระคัมภีร์ออกมาศึกษา
11.50-12.00	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานปิด

ขั้นตอนที่ 5 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทักษะการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุราและบุหรี่จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้เหมาะสม โดยเริ่มจากการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า แล้วอธิษฐานขอการทรงนำจากพระเจ้า แล้วเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกม “เก็บของ” เพื่อให้เด็กได้หัดคิดหาวิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์เฉพาะหน้า แล้วนำเสนอขั้นตอนการแก้ปัญหาให้เด็กเห็นถึงขั้นตอนและลำดับความคิดก่อน ต่อด้วยการนำกรณีศึกษา “ปัญหาของต่อ” และ “สงสารผมเถอะ” มาให้ร่วมกันคิดอภิปรายและสรุปทางแก้ปัญหา หลังจากนั้นร่วมกันศึกษาพระคัมภีร์โดยผู้วิจัยได้เตรียมข้อพระคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในพระคัมภีร์ที่เคยมีปัญหาไว้บางส่วน เพื่อให้เด็กได้ศึกษาจากบุคคลในอศิตว่าเขาใช้วิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างไรและผลเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำแบบอย่างที่ถูกต้องไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเองต่อไป ปิดท้ายด้วยการอธิษฐาน

ขอบพระคุณพระเจ้าและขอการทรงนำจากพระเจ้า ก่อนแยกย้ายกัน ในชั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงคือ 9.00-12.00 น.

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.10	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานเปิด
09.10-09.20	เกม “จิ๊กซอทายภาพ”
09.20-09.30	บรรยายเรื่อง “การแก้ปัญหา”
09.30-10.15	ศึกษาโดยใช้กรณีศึกษา
10.15-11.00	นำเสนอและอภิปรายกลุ่ม
11.00-11.45	สรุปโดยนำข้อพระคัมภีร์ออกมาศึกษา
11.45-12.00	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานปิด

ชั้นตอนที่ 6 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 การสร้างทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับสุราและบุหรี่ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิเสธและสามารถปฏิเสธการชวนที่ทำให้ประพฤติน่าไม่เหมาะสมได้ เริ่มจากการร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า แล้วอธิษฐานขอการทรงนำจากพระเจ้า แล้วเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้เกม “เปิดจิ๊กซอทายภาพ” เพื่อความสนุกสนานและใช้ความคิดเป็นการกระตุ้นให้เด็กตื่นตัว แล้วนำกรณีศึกษา “ไม่น่าเลย” มาให้เด็กได้พูดคุยข้อดีและข้อเสียของการปฏิเสธและสิทธิของการปฏิเสธ แล้วสรุปเหตุผลและความจำเป็นของการปฏิเสธ จากนั้นให้เด็กได้มีโอกาสแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนชวนไปดูหนังหนึ่งวันก่อนสอบ” เพื่อทำให้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น พร้อมจะเกิดความคิดวิเคราะห์เกิดประโยชน์ปฏิเสธที่เหมาะสมได้ แล้วสรุปหลักการปฏิเสธ จากนั้น แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกปฏิเสธตามสถานการณ์ที่กำหนดอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบถึงความเข้าใจของเด็ก หากมีส่วนไหนยังไม่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงเพิ่มเติมให้ หลังจากนั้นร่วมกันศึกษาพระคัมภีร์ โดยผู้วิจัยได้เตรียมข้อพระคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในพระคัมภีร์ที่เคยใช้การปฏิเสธมาแล้ว ให้เด็กได้ศึกษาจากบุคคลในคัมภีร์ว่าเขาใช้วิธีการปฏิเสธในรูปแบบอย่างไรบ้าง ทำให้เห็นมุมมองที่กว้างขึ้น และจะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเองต่อไป ปิดท้ายด้วยการอธิษฐานขอบพระคุณพระเจ้าและขอการทรงนำจากพระเจ้า แล้วสรุปผลการจัดกิจกรรม กล่าวคำขอบคุณที่ได้รับความร่วมมือจากเด็กและเจ้าหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ ให้ของที่ระลึก จากนั้นให้เด็กทำแบบสอบถามหลังทำกิจกรรม และ ในชั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมงครึ่ง คือ 9.00-13.30 น.

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.10	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานเปิด
09.10-09.20	เกม “จิ๊กซอทายภาพ”
09.20-09.45	ศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาให้เห็นข้อดีและข้อเสีย ของการปฏิเสธและสิทธิของการปฏิเสธ
09.45-09.50	สรุปเหตุผลและความจำเป็นของ การปฏิเสธ
09.50-10.10	แสดงบทบาทสมมติ “เพื่อนชวนไปคูหนึ่งวันก่อนสอบ”
10.10-10.30	ทำงานกลุ่มและนำเสนอประโยชน์การปฏิเสธ
10.30-10.40	บรรยายหลักการปฏิเสธ
10.40-11.15	ฝึกปฏิเสธตามสถานการณ์ที่กำหนดให้
11.15-11.50	สรุปโดยนำข้อพระคัมภีร์ออกมาศึกษา
11.50-12.00	ร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้า และอธิษฐานปิด
12.00-13.00	ร่วมรับประทานอาหารและกล่าวคำขอบคุณ
13.00-13.30	เด็กทำแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 7 การกระตุ้นเตือนและติดตามประเมินผลหลังทำกิจกรรมเป็นระยะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนเด็กในเรื่องการป้องกันการเสพสุราและบุหรี่ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้เวลาช่วงเช้าครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมง จำนวน 2 ครั้ง โดยผู้วิจัยพร้อมกับครอบครัวและเพื่อนร่วมกันไปเยี่ยมเยียนและติดตามผลจากการสังเกตและให้กำลังใจแก่เด็ก ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 1 ครั้ง และเดือนมีนาคม 2554 อีก 1 ครั้ง

การสร้างเครื่องมือ

1. จัดทำแบบสอบถามและโปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพบุหรี่และสุราโดยศึกษาจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามและโปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพบุหรี่และสุรา ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำแบบสอบถามและโปรแกรมรูปแบบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาหรืและสุรา ที่จัดทำขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับเด็กอายุระหว่าง 10-18 ปี เพื่อหาความเชื่อมั่น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการต่อไปนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปและสถานการณ์ของประชากร และแบบสอบถามวัดทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะปฏิเสธ
2. เก็บข้อมูลจากการทำกระบวนการกลุ่มของเด็ก โดยบันทึกแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม กล้องวิดีโอ และกล้องถ่ายรูป
3. การสัมภาษณ์เด็กตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะของประชากร โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับสุราและนุหรีของประชากร ก่อนและหลังทำกิจกรรม โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test
3. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกระยะทางของการดำเนินการ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหาจากการบันทึกการสังเกต สัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม และการจัดกระบวนการกลุ่ม และเขียนบรรยายสรุปภาพรวมตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ